

Отже, з урахуванням вище викладеного слід зазначити та анонсувати: на сьогодні в Україні систему контролю за дотриманням правил безпеки на виробництві, потрібно вдосконалювати, оскільки існуюча система не відповідає нормам сучасності, з урахуванням обраного нашою державою про європейського курсу розвитку;

нагально необхідно створити робочу групу з питань вивчення механізму функціонування системи охорони праці та її контролю;

доцільними будуть розробка та впровадження в законодавство України низки змін, які дозволять ефективніше використовувати систему охорони праці. Нагальної необхідності потребує прийняття нового «Трудового кодексу України», а також опрацювання та внесення змін до КК України в питаннях порушення вимог з охорони праці.

Таким чином буде забезпечено конституційне право кожного працівника на належні, безпечні та здорові умови праці.

Список використаних джерел

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694–XII.
2. Кодекс законів про працю України : від 10.12.1971 № 322–VIII.
3. Кримінальний кодекс України : від 05.04.2001 № 2341–III.
4. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва : постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.2009 № 7.

Козачина А. М.,

здобувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У 2014 році законодавець, приставши на вимоги міжнародної спільноти, в умовах процесу євроінтеграції, шляхом внесення змін до КК України криміналізував декларування недостовірної інформації. Зокрема, Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700VII було доповнено КК України статтею 366-1, яка встановила кримінальну відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

Дійсно, актуальність декларування доходів та витрат осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування не викликає сумнівів, адже в такий спосіб реалізується державна антикорупційна політика України відповідно до рекомендацій країн Європейського Союзу. Водночас, міжнародні стандарти та досвід у сфері боротьби із корупцією суттєво відрізняються від прийнятих норм

українського законодавства. Фактично усі міжнародні стандарти у сфері декларування посадовими особами майна зосереджені у Рекомендації Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців, Конвенції ООН проти корупції, технічному коментарі до конвенції. Найважливіша норма ст. 8 «Кодекси поведінки державних посадових осіб» в цьому напрямку міститься в ратифікованій Україною Конвенції ООН проти корупції, у змісті якої зазначено, що кожна держава-учасниця прагне, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, зокрема про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб. Кожна держава-учасниця розглядає можливість вжиття, згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, дисциплінарних або інших заходів стосовно державних посадових осіб, які порушують кодекси або стандарти, установлені згідно із цією статтею.

Проблема кримінально-правового регулювання запобігання та протидії корупції в Україні є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців, попри те, що їх праці мають значну наукову і практичну цінність, чимало питань, пов'язаних з ознаками складу злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України, залишились дискусійними, а деякі недостатньо чи взагалі не дослідженими. Не знайшли достатнього відображення у наукових працях питання генезису кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, питання справедливості та відповідності покарання за вказане діяння, відмежування злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень.

Актуальність обраної теми зумовлена також тим, що незважаючи на успішне запровадження частини антикорупційної реформи у державі, зокрема: прийняття чинного антикорупційного законодавства (закони України: Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 р., Про запобігання корупції, Про Національне антикорупційне бюро України, Про очищення влади тощо), створення спеціально уповноважених органів із запобігання корупції (НАБУ, САП, НАЗК), уведення обов'язкового електронного декларування на публічній службі; рівень корупції у нашій державі не зменшується й все глибше пронизує побутову, ділову та політичну сфери. Однак, дуже складним, на наш погляд, є альтернативна дія ст. 366-1 КК України умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації. Форма вини в цьому діянні виключає кримінальну відповідальність за помилку або необережність при заповненні декларації. Також не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка подала декларацію невчасно. За це передбачена адміністративна відповідальність. Враховуючи викладено вище можна зробити декілька висновків. По-перше, дуже складним вважається

кваліфікація цього складу злочину в розумінні, чи є електронна декларація офіційним документом. Поняття офіційного документа в нас закріплена в ст. 358 КК України, але з цього поняття не зрозуміло чи входить до нього ця електронна декларація. По-друге, складно доказовим фактом, навіть після впровадження системи подачі і оприлюднення декларацій, залишиться умисний характер діяння суб'єкта злочину, так як завжди залишається можливість в певний термін заявити про помилку. Також є можливість оскаржити і сам факт перебування майна в користуванні або власності особи. По-третє, від електронного декларування без загрози кримінальної відповідальності можна буде приховати лише об'єкти незначної вартості. Дорогі об'єкти приховувати буде ризиковано та проблематично. По-четверте, відкритим та неврегульованим є питання оцінки майна декларанта. Тому що, це буде прямо впливати на питання кваліфікації та розмежування від адміністративного правопорушення.

Опис заборонених дій щодо недостовірного декларування та бездіяльності у вигляді умисного неподання декларації дають можливість для певних зловживань, оскільки на практиці неможливо уникнути «оцінку на власний розсуд» з боку правоохоронних органів та/або суду, а також відмежувати поняття «завідомо неправдиві» відомості від банальної арифметичної помилки, яка може бути допущена у тексті декларації, чи то ненавмисної «неуважності» суб'єкта декларування.

Мета декларування, згідно міжнародних принципів боротьби із корупцією жодною мірою не полягає у виявленні доходів, витрат і майна чиновників (контролі за їх майном), а пов'язана саме з виявленням конфлікту їх інтересів, який може призвести до корупції. Антикорупційне декларування на національному рівні зазвичай вводиться для вирішення двох основних завдань: 1) з метою виявлення «індикатора корупції» – фактів, що свідчать про можливе вчинення посадовою особою корупційного правопорушення; 2) з метою виявлення конфлікту інтересів за обставин, коли особисті інтереси посадової особи можуть призвести до необ'єктивного виконання ним службових обов'язків.

Тому, з урахуванням згаданої вище міжнародної позиції важливою підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності є наявність в діях умислу на приховання в ході декларування «індикатора корупції» та/або конфлікту інтересів посадової особи. Також, обов'язково має підтверджуватися умисний характер вчиненого діяння, що може полягати в наявності відповідного корисливого або іншого особистого інтересу особи чи інтересу третіх осіб, яким суб'єкт правопорушення мав керуватись при вчиненні кримінального правопорушення.

Основним позитивними моментами електронного декларування є співпраця та узгодження дій між державними органами по боротьбі з корупційним проявами, прозорість та передбачуваність службових та посадових осіб, що вкрай потрібно сучасній українській державності. Крім того, на сьогодні запровадження системи е-декларування дозволяє детективам НАБУ аналізувати задеклароване майно та фактичний обсяг

доходів певної категорії осіб, що сприяє успішному розслідуванню кримінальних проваджень за фактом вчинення злочинів, передбачених ст. 366-1 КК України.

Цікавим аспектом є те, що у доктрині зустрічається пропозиція пов'язати наявність складу злочину декларування осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, надавши йому матеріально-правового значення.

Крім того, новаційна стаття про кримінальну відповідальність за подання завідомо неправдивих даних в електронній декларації (ст. 366-1 КК України) не містить жодних градацій у кваліфікації, які б визначали більш суворе покарання для народних депутатів, високопосадовців та суддів, власне про що зазначено у Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 р.»). Тобто по факту максимальна відповідальність за сотні тисяч прихованих статків та мільйони, а подекуди і мільярди гривень буде однакова, та ще й з можливістю через три роки повернутися на політичну арену України. Поясненням такому становищу може бути направленість цієї норми на викриття дрібних чиновників, а не насправді протидія великій корупції.

Також слід звернути увагу на той момент, що в декларації вказуються дані, які декларанту надаються також членами його сім'ї, які, в свою чергу, можуть повідомити і недостовірну інформацію, оскільки вони не є суб'єктами декларування і до будь-якої із видів відповідальності за невиконання правил заповнення декларації притягнутися не будуть. Звідси випливає, що суб'єкт декларування може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за внесення «завідомо недостовірних відомостей», не вважаючи останні такими. В даному випадку постає проблема із визначенням кваліфікації діяння, вчиненого декларантом, оскільки проблема полягає у визначенні спрямованості умислу. Загальновідомим є факт застосування презумпції невинуватості в судовій та правоохоронній системі України. Тому обов'язок доказування умислу декларанта на внесення завідомо неправдивих відомостей покладається на працівників органу досудового розслідування, однак чи не доцільнішим би було застосування такого принципу як «презумпція корумпованості». Тобто обов'язок доведення своєї правоти і невинуватості покладається власне на самого декларанта, який законними методами повинен довести, що не мав умислу на внесення завідомо неправдивих відомостей до е-декларації.

Однією з проблем застосування норм ст. 366-1 КК України є також суб'єктивність визначення поняття «завідомо недостовірні відомості», що нерозривно взаємопов'язано із попереднім дискусійним аспектом. Що саме мав на увазі законодавець під словосполученням «завідомо недостовірні відомості» залишається суб'єктивним критерієм. Доцільно, на нашу думку, під визначенням поняття «завідомо недостовірні відомості» розуміти приховану, неправильну інформацію, яка до моменту внесення суб'єктом декларування в декларацію була відомою декларанту і усвідомлювалася повною мірою. В усіх інших випадках кримінальна відповідальність не може

наставати, оскільки, протизаконно притягувати декларанта до відповідальності за внесення завідомо неправдивих відомостей, якщо він не вважає їх такими. Але в такого роду справах проблематичною буде не тільки кваліфікація діяння, а й процедура доказування.

На нашу думку, недостовірною інформацією в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, необхідно вважати розбіжності доходів і витрат суб'єкта декларування (достатність офіційно отриманих доходів для придбання та/або утримання майна; неправдиві відомості щодо наявності та/або доходів від нерухомого майна, рухомого майна, корпоративних прав, нематеріальних активів, будь-яких інших доходів), вартість яких відрізняється від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Окрім того, ми переконані, що уповноважені органи повинні приділяти особливу увагу не лише питанням законності придбання (отримання) майна, а й питанням його утримання. Адже, досить часто підконтрольні суб'єкти, шляхом прямого порушення закону (зловживань) чи обходу закону (договір дарування, отримання спадку) «маскують» факт придбання майна. Водночас приховати фактичне утримання такого майна набагато складніше. До того ж, на практиці, стає досить складним відмежувати недостовірність від звичайної описки чи арифметичної помилки в антикорупційній декларації, що у свою чергу може стати базисом для зловживань з боку органів фіскального контролю, антикорупційного запобігання і досудового розслідування та неминуче призведе до порушення прав громадян.

Викладене підтверджує актуальність обраної теми та зумовлює потребу поглибленого теоретичного аналізу кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Дослідження дозволить виробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення норм закону про кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації та практики її застосування.

Кирейчук Т. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Марков М. М.

ДИТЯЧА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Злочинність неповнолітніх завжди була і залишається однією з найбільш актуальних соціально-правових проблем нашого суспільства [1, с. 142]. Адже проблема протидії підлітковій злочинності є пріоритетним